

Historia botaniki podczas 59. Zjazdu w stulecie Polskiego Towarzystwa Botanicznego w Warszawie (26 czerwca–3 lipca 2022 r.)

W dniach 26 czerwca–3 lipca 2022 r. obradował w Warszawie 59. Zjazd w stulecie Polskiego Towarzystwa Botanicznego. Poprzednio Warszawa gościła zjazdy PTB ośmiokrotnie w latach: 1922 (założycielski), 1925, 1931, 1936, 1945, 1952, 1972 i 2010¹. Tegoroczny zjazd miał szczególne znaczenie i szczególną oprawę, przypadł bowiem w okrągłą, setną rocznicę powstania Polskiego Towarzystwa Botanicznego, którego staraniem Senat RP jednogłośnie dnia 26 listopada 2021 r. ogłosił rok 2022 Rokiem Botaniki², pragnąc w ten sposób uhonorować polskich botaników i ich osiągnięcia, a także docenić cywilizacyjne znaczenie tej dziedziny nauki.

Hasłem obecnego zjazdu było „*Amor plantarum nos unit*. Łączy nas umiłowanie roślin”. Uroczystość jubileuszu stulecia Polskiego Towarzystwa Botanicznego miała miejsce we wtorek 28 czerwca w Auditorium Maximum UW, w Auli im. Adama Mickiewicza. Następne uroczystości oraz sesje referatowe zjazdu odbyły się w Szkole Głównej Gospodarstwa Wiejskiego. Na zjazd nadesłano streszczenia 172 referatów i 141 posterów³, których autorami i współautorami było 747 osób, w tym 45 z zagranicy, z 17 państw: Belgii (2), Republiki Czeskiej (7), Estonii (2), Finlandii (4), Francji (3), Grecji (2), Iranu (1), Islandii (2), Izraela (1), Kanady (1), Meksyku (1), Niemiec (5), Słowacji (4), Tajlandii (1), Turcji (2), Ukrainy (6) i Włoch (1). Najwięcej referatów i posterów zgłoszono do Sekcji Fizjologii i Biochemii Roślin (odpowiednio: 23 i 44) oraz Geobotaniki i Ochrony Szaty Roślinnej (po 27); prawie połowę mniej – do Sekcji Kultur Tkankowych Roślin (odpowiednio: 11 i 16) i Taksonomii Roślin (odpowiednio: 16 i 11), nieco mniej – do Sekcji Struktury i Rozwoju Roślin (7 i 19). W pozostałych sekcjach liczby te przedstawiały się następująco: Sekcja Aerobiologiczna – 5 i 4, Briologiczna – 6, bez posterów, Dendrologiczna – 11 i 6, Historii Botaniki – 9, bez posterów, Lichenologiczna – 12 i 4, Mykologiczna – 11 i 4, Ogrodów Botanicznych i Arboretów – po 6, Paleobotaniczna – 9, bez posterów, oraz Pteridologiczna – 6 referatów, bez posterów.

Obrady Sekcji Historii Botaniki odbyły się w dwóch sesjach, obie prowadziła dr Magdalena Mularczyk (Uniwersytet Wrocławski). Wygłoszonych zostało dziewięć referatów.

- 1 A. Mikuła, M. Górecka, *Zjazdy Polskiego Towarzystwa Botanicznego*, [w:] *Polskie Towarzystwo Botaniczne w setną rocznicę powstania (1922–2022)*, red. A. Mostowska, A. Rostański, A. Mikuła, Warszawa 2022, s. 56–67.
- 2 Uchwała z dn. 26 XI 2021 r. Senatu Rzeczypospolitej Polskiej ustanawiająca rok 2022 Rokiem Botaniki, *Monitor Polski – Dziennik Urzędowy Rzeczypospolitej Polskiej* z 6 XII 2021 r., poz. 1128.
- 3 *Streszczenia referatów i plakatów LIX Zjazdu w Stulecie Polskiego Towarzystwa Botanicznego Amor plantarum nos unit – Łączy nas umiłowanie roślin. Warszawa 26 czerwca – 3 lipca 2022*, red. A. Szczepkowski, M. Sułkowska, K. Marciszewska, Warszawa 2022.

Dr hab. Zbigniew Celka, prof. UAM, dr Myroslav Shevera (Instytut Botaniki im. M.G. Kholodnego, Narodowa Ukraińska Akademia Nauk, Kijów, Ukraina) i dr hab. Julian Chmiel, prof. UAM, w referacie *Zielnik roślin naczyniowych ukraińskiego botanika Iwana Zoza z okolic Wrześni (Wielkopolska)* przedstawili rezultaty analizy niewielkiego herbarium zebranego przez ukraińskiego botanika Iwana Zoza (1903–1984) w latach 1943 i 1944 w okolicach obecnej wsi Nowa Wieś Podgórna (powiat Września, województwo wielkopolskie).

Dr hab. Halina Galera (Uniwersytet Warszawski) w referacie *Wojna i miłość. Symbole roślinne na elewacjach Pałacu w Wilanowie* omówiła program ideowy fasady tegoż pałacu skupiając się na elementach floralnych i ich znaczeniu.

Dr inż. Krzysztof Kapała (Ogród Botaniczny UJ) w wystąpieniu *Kazimierz Rouppert (1885–1963) – botanik, popularyzator biologii i wiedzy rolniczej* przybliżył postać tego botanika wraz z jego osiągnięciami.

Prof. dr hab. Piotr Köhler (Uniwersytet Jagielloński) w referacie zatytułowanym: *Słownik Biograficzny Polskich Botaników – zakończenie prac, perspektywy badawcze* zaprezentował zakończony stan prac nad tytułowym *Słownikiem*, jego zawartość oraz przyszłe zamierzenia badawcze związane z danymi zawartymi w biogramach.

Dr hab. Łukasz Łuczaj, prof. UR (Uniwersytet Rzeszowski) w referacie *Znaczenie badań etnobotanicznych na targowiskach: od Szulczewskiego w Poznaniu do Luangprabang w Laosie* zaprezentował historię badań etnobotanicznych prowadzonych na targowiskach nie tylko w Europie środkowej, południowej, lecz i w Azji południowo-wschodniej.

Dr Magdalena Mularczyk (Uniwersytet Wrocławski) w prezentacji *Wrocławski Oddział Polskiego Towarzystwa Botanicznego i jego założyciele* przedstawiła początki Oddziału Wrocławskiego PTB, podkreślając rolę poszczególnych botaników w organizacji tego oddziału.

Dr Artur Obidziński i Jakub Smyk (obaj ze Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego) w referacie *70 lat historii Sekcji Botaniki Leśnej Koła Naukowego Leśników SGGW jako przykład efektywnej edukacji botanicznej* przedstawili analizę historii tytułowej sekcji oraz jej rolę w kształceniu botaników na tejże uczelni.

Mgr inż. Mateusz Sowelo (Ogród Botaniczny Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu) w wystąpieniu *Dzieje rodzaju Spirea L. (Rosaceae) – naukowcy i misjonarze oraz ich odkrycia* przedstawił historię taksonomiczną rodzaju tawuła oraz rolę, jaką w niej odegrali zarówno botanicy, jak i osoby duchowne.

Mgr Magdalena Terlecka (Instytut Dendrologii PAN), dr hab. Zbigniew Celka, prof. UAM, oraz Natalia Jędrzejczyk (Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu) w prezentacji *Etnobotanika Wielkopolski na podstawie danych literaturowych* dokonali przeglądu dotychczas opublikowanych opracowań etnobotanicznych dotyczących Wielkopolski, w których znaleźli dane odnoszące się do ponad 500 gatunków.

Kilka referatów z zakresu historii nauki o roślinach wygłoszono poza posiedzeniami Sekcji Historii Botaniki. Do tej kategorii należało wystąpienie *Sto lat aktywności Polskiego Towarzystwa Botanicznego na rzecz rozwoju i popularyzacji botaniki*, które wygłoszone zostało podczas sesji jubileuszowej przez prezesa PTB prof. dr hab. Annę Mikułę (Polska Akademia Nauk, Ogród Botaniczny – Centrum Zachowania Bioróżnorodności Biologicznej), a podczas sesji plenarnej – referat *Wyścig na okręcie „geobotanika”*. *Rzecz o profesorze Januszu Bogdanie Falińskim i geobotanice*, który wygłosił prof. dr hab. Jan HOLEKSA (Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu). Sekcja Aerobiologiczna rozpoczęła swe obrady referatem *Wspomnienie o Profesorze Kazimierzu Szczepanku, nestorze polskiej*

aerobiologii. Podczas obrad innych sekcji zagadnień historii botaniki dotyczyły następujące referaty: dr Roberta Zubla (Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej) *Sesje terenowe Sekcji Briologicznej PTB – 20 lat spotkań, wspólnych badań i międzypokoleniowej wymiany doświadczeń* (Sekcja Briologiczna), dr Marii Lankosz-Mróż (Uniwersytet Jagielloński) *U progu jubileuszu 50-lecia Sekcji Ogrodów Botanicznych i Arboretów PTB* (Sekcja Ogrodów Botanicznych i Arboretów) oraz prof. dr hab. Elżbiety Kuty, dr Moniki Kwiatkowskiej, dr hab. Anety Słomki, prof. UJ, mgr Justyny Żabickiej i dr Klaudii Sychty (wszystkie prelegentki z Uniwersytetu Jagiellońskiego) *Przeszłość dla aktualnych i przyszłych badań z zakresu cytogenetyki, embriologii, kariologii, kultur tkankowych i biosystematyki roślin – wielogłos pokoleń* (Sekcja Struktury i Rozwoju Roślin).

Z historią botaniki związane były ponadto wystawy *Badaczka zaginionych roślin – Hanna Czeczott (1888–1982)* oraz *Botanicy Niepodległej Polski*, prezentowane 29 czerwca w Auli Kryształowej SGGW, a potem w budynku 34. Dnia 27 czerwca odsłonięto w Ogrodzie Botanicznym – Centrum Zachowania Różnorodności Biologicznej PAN w Powsinie kamień-pomnik upamiętniający wybitnych botaników-założycieli Polskiego Towarzystwa Botanicznego.

Na jubileusz została przygotowana ogromna zbiorowa monografia *Polskie Towarzystwo Botaniczne w setną rocznicę powstania (1922–2022)* pod redakcją Agnieszki Mostowskiej, Adama Rostańskiego i Anny Mikuły (Warszawa 2022), zawierająca m.in. historie poszczególnych oddziałów towarzystwa i jego sekcji. Bez wątpienia jest ona trwałym i bardzo wartościowym dorobkiem jubileuszowego zjazdu z zakresu historii botaniki. Nie zdążono natomiast z drugą publikacją pt. *Śladami Mistrzów – fascynacje przyrodnicze prekursorów polskiej geobotaniki*, która, miejmy nadzieję, wkrótce się ukaze.

Być może wysiłek włożony w przygotowanie wymienionej wyżej monografii spowodował bardzo niewielką liczbę analizujących rozwój poszczególnych dziedzin botaniki referatów, które mogłyby zostać przygotowane z okazji stulecia Polskiego Towarzystwa Botanicznego, ale nie zostały. Wystąpienia z historii botaniki stanowiły stosunkowo niewielką część wszystkich przedstawionych (trochę ponad 5%). Od ostatnich kilku zjazdów udział tematyki historycznobotanicznej wśród referatów pozostaje na podobnym poziomie⁴, co może świadczyć o utrzymującym się, aczkolwiek niewielkim, zainteresowaniu problemami historii botaniki wśród ogółu społeczności polskich botaników. Niestety, obchody rocznicowe nie miały, jak widać, wpływu na wzrost tych historycznych zainteresowań ogółu botaników.

Piotr Köhler

Uniwersytet Jagielloński

ORCID 0000-0001-8713-0817

- 4 P. Köhler, *Zebranie Sekcji Historii Botaniki podczas 50. Zjazdu Polskiego Towarzystwa Botanicznego, Kraków, 26.06–1.07.1995 r.*, „Kwartalnik Historii Nauki i Techniki” t. 40, 1995, nr 3, s. 223–225; idem, *Historia botaniki w obradach 51. Zjazdu Polskiego Towarzystwa Botanicznego*, „Kwartalnik Historii Nauki i Techniki” t. 43, 1998, nr 3–4, s. 205–207; idem, *Historia botaniki w obradach 52. Zjazdu Polskiego Towarzystwa Botanicznego*, „Kwartalnik Historii Nauki i Techniki” t. 47, 2002, nr 1, s. 284–285; idem, *Historia botaniki podczas 54. Zjazdu Polskiego Towarzystwa Botanicznego w Szczecinie (3–9 września 2007)*, „Kwartalnik Historii Nauki i Techniki” r. 53, 2008, nr 1, s. 251–253; idem, *Historia botaniki podczas 55. Zjazdu Polskiego Towarzystwa Botanicznego w Warszawie (6–12 września 2010 r.)*, „Kwartalnik Historii Nauki i Techniki” t. 56, 2011, nr 1, s. 255–257; idem, *Historia botaniki podczas 56. Zjazdu Polskiego Towarzystwa Botanicznego w Olsztynie (24–30 czerwca 2013 r.)*, „Kwartalnik Historii Nauki i Techniki” t. 59, 2014, nr 1, s. 223–225; idem, *Historia botaniki podczas 58. Zjazdu Polskiego Towarzystwa Botanicznego w Krakowie (1–7 lipca 2019 r.)*, „Kwartalnik Historii Nauki i Techniki” t. 65, 2019, nr 4, s. 219–221.